

31.1.2023

Click or tap here to
enter text.

**Asia: Maa- ja metsätalousvaliokunnan kokous 1.2.2023 VNS 7/2022 vp
Valtioneuvoston selonteko maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta (MISU)**

Maa- ja metsätalousvaliokunta on kutsunut maa- ja metsätalousministeriön edustajan vastinekuulemiseen koskien otsikkoasiaa. Vastinekuulemista varten käytettävissä ovat olleet seuraavat lausunnot ja esitykset:

Luke_Aro_esitys_251122.pdf
Lähienergialiitto_171122.pdf
Metsäteollisuus_Fagerblom_251122.pdf
MTK_Kainulainen_251122.pdf
Paliskunnat_171122.pdf
ProAgria_Kari_291122.pdf
Saamelaiskäräjät_171122.pdf
Sahateollisuus_171122.pdf
SLC_251122.pdf
SLL_110123.pdf
Suomen_ilmastopaneeli_esitys_Ollikainen_251122.pdf
Suomen_ilmastopaneeli_Ollikainen_251122.pdf
Syke_171122.pdf
YM_Cederlöf_171122.pdf
Bioenergia_171122.pdf
Biokierto_ja_Biokaasu_171122.pdf
BIOS_251122.pdf
Energiateollisuus_171122.pdf
Luke_Aro_251122.pdf

TaVL 66/2022 vp - VNS 7/2022 vp

YmVL 46/2022 vp - VNS 7/2022 vp

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta koota yhteen ja arvioida esitettyjä näkemyksiä alla olevan mukaisesti.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Valmisteluprosessi

- Useat lausunnonantajat toivat myönteisesti esille, että Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma laadittiin samanaikaisesti ilmasto- ja energiasuunnitelman ja keskipitkän aikavälin suunnitelman kanssa. Useat lausunnonantajat kommentoivat kaikkia kolmea käsittelyssä olevaa suunnitelmaa ja strategiaa kokonaisvaltaisesti. Lausunnoissa tuotiin myönteisesti esille, että eri suunnitelmilla ja strategioilla on yhteinen skenaariotausta.
- Osa lausunnonantajista piti ilmeisesti vaikeasti hahmotettavana ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmän kokonaisuutta ja sitä, mitä yksittäisiä toimenpiteitä olisi syytä sisällyttää mihinkin suunnitelmaan. Yhtenä haasteena on esimerkiksi maatalouteen sisältyvien toimenpiteiden ja niiden vaikutusten jakaantuminen taakanjakosektorin (eli keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman) sekä maankäyttösektorin välille. Maa- ja metsätalousministeriössä pitkälti samat virkahenkilöt ovat valmistelemassa molempia suunnitelmia, joten näiden keskinäinen koordinaatio pyritään varmistamaan. Lisäksi esimerkiksi Paliskuntain yhdistys nosti esille poronhoidon haavoittuvuuden muuttuvassa ilmastossa – asia, jonka käsittely liittyy läheisemmin parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä olevaan VNS 15/2022 ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelmaan (KISS2030).
- Useat lausunnonantajat, kuten esimerkiksi Saamelaiskäräjät, toivat myönteisesti esille, että MISU on valmisteltu mahdollisimman pitkälti siten, että se vastaa uuden, heinäkuussa 2022 voimaan tulleen ilmastolain mukaisia vaatimuksia.
- Eräät lausunnonantajat toivat myönteisesti esille, että suunnitelman valmistelu pohjautui mahdollisimman hyvin tieteelliseen tietoon ja asiantuntemukseen. Lausunnoissa ei esitetty kritiikkiä valmisteluprosessista tai sen avoimuuden puutteesta.
- Eräiden lausunnonantajien vaikutti olevan hankala hahmottaa suunnitelman valmistelun vaatimaa aikajännettä, samanaikaisesti vireillä olevien asioiden ja maailmanpolitiikan murrosta sekä uuden täydentävän tiedon tarjoamaa uutta tilannekuvaa. Suunnitelman sisältö viimeisteltiin pitkän valmisteluprosessin päätteeksi kesäkuussa 2022, ja eduskuntakuulemiset pidettiin loppuvuonna 2022 ja alkuvuonna 2023. Eräät lausunnonantajat kritisoivat esimerkiksi sitä, ettei suunnitelmassa otettu riittävästi huomioon Venäjän hyökkäyssodan ja energiakriisin vaikutuksia – nämä asiat on mainittu suunnitelmassa yleisellä tasolla, mutta niiden tarkempia vaikutusarvioita ei ollut mahdollista sisällyttää suunnitelmaan. Eräät lausunnonantajat kritisoivat myös esimerkiksi sitä, ettei suunnitelmaan sisällytetty arvioita EU:n ns. LULUCF-velvoitteen saavuttamisesta. Tämä olisi ollut mahdotonta, koska EU:ssa neuvottelut asetuksesta olivat kesken ja yhteisymmärrys EU:n elimissä saavutettiin vasta loppuvuonna 2022. Samalla kun hallitus hyväksyi valtioneuvoston selonteon (heinäkuu 2022), se päätti käynnistää useita täydentäviä selvityksiä ja toimenpiteitä. Nämä on esitelty ministeriön lausunnossa eduskunnan valiokunnille. Näiden lisäksi ministeriö ja ilmasto- ja energiapolitiittinen ministerityöryhmä ovat edelleen arvioineet tilannetta ja valmisteleet ja käynnistäneet muita täydentäviä toimia.

Esitetyt toimet

- Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät hyvänä suunnitelmassa esitettyä lähestymistapaa, jossa ilmastomuutoksen hillintä nähdään keskeisenä osana kokonaisvaltaista ja ilmastoviisasta kestävää kehitystä. Tällöin huomioon otetaan taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristönäkökohtien osana esimerkiksi taloudellinen kannattavuus, vesistövaikutukset, luonnon monimuotoisuus, ilmastomuutokseen sopeutuminen, huoltovarmuus ja varautuminen.
- Useat lausunnonantajat yhtyivät esitykseen, että toimeenpano on ratkaisevaa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Samalla lausunnonantajat kiittivät sitä, että useat maankäyttösektorin toimenpiteet oli käynnistetty etupainotteisesti hallituskauden alkupuolella jo ennen kuin varsinainen suunnitelma oli saatu valmiiksi.

- Lausunnoissa yhdyttiin suunnitelmaan sisällytettyihin painotuksiin, joita ovat esimerkiksi metsäkadon hillitseminen, turvepeltojen ja -metsien kestävä hoito, metsien kasvun ja elinvoimaisuuden vahvistaminen, Metsähallituksen ilmastotoimet, puutuotteet, kokeilut, tutkimus ja osaaminen.
- Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät esitettyjä toimia erittäin kannatettavina. Useat lausunnonantajat esittivät täydentäviä näkökulmia ja toimenpiteitä. Näitä erinomaisia ehdotuksia voidaan ja tullaan hyödyntämään suunnitelmaan jo sisällytettävien toimien täytäntöönpanossa sekä niitä täydentävien toimien valmistelussa. Esimerkiksi kansallinen metsäneuvosto linjasi kokouksessaan 25.1.2023 kansallista metsästrategiaa toteuttavat kärkihankkeet, joista yksi painopiste on lisätä metsien kasvua ja hiilensidontaa.
- Suomen luonnonsuojeluliitto totesi, että osa suunnitelman toimenpiteistä on esitettyssä muodossa toteuttamiskelvottomia. Liitto ei kuitenkaan yksilöinyt konkreettisia toimia, jotka tulisi jättää suunnitelman ulkopuolelle.
- Suomen ilmastopaneeli nosti esille, että metsäteollisuus voisi korvata Venäjän puuntuontia kotimaisten hakkuiden sijaan tuomalla tilapäisesti puuta EU-maista. Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että metsäteollisuuden puuntuonnin ohjaaminen ulkomailta ei ole ministeriön tehtävä eikä pidä ehdotusta edes ilmastomuutoksen hillinnän kannalta perusteltuna.
- Eräät lausunnonantajat toivat esille, että toimenpiteiden mittakaavaa ja suoritemäärää (esim. pinta-ala) olisi ollut mahdollista kasvattaa. Suunnitelma on kuitenkin pyritty laatimaan mahdollisimman realistisesti, pohjautuen parhaaseen asiantuntija-arvioon toteutettavuudesta sekä suhteutettuna käytettävissä oleviin resursseihin.
- Eräät lausunnonantajat yhtyivät suunnitelman valmistelussa esille nousseeseen tarpeeseen kehittää toimenpiteiden vaikuttavuusarviointimenetelmiä ja -osaamista.
- Useat lausunnonantajat kannattivat suunnitelman esitystä kehittää esitettyjen toimenpiteiden ja koko maankäyttösektorin seuranta.

Toimenpiteiden vaikuttavuus

- Useat lausunnonantajat yhtyivät suunnitelmassa esitettyihin näkemyksiin koskien maankäyttösektorin ominaispiirteitä verrattuna muihin ilmastomuutoksen hillintäpolitiikan osa-alueisiin. Maankäyttösektoriin liittyy isoja epävarmuuksia, vuosittaista vaihtelua, suuria pinta-aloja sekä vaikutusketjujen ajallista pituutta.
- Useat lausunnonantajat yhtyivät arvioon, että esitetyillä toimenpiteillä, jos ne toteutetaan suunnitellusti, saavutettaisiin vähintään hallituspuolueiden kesken sovittu tavoite eli lisätoimenpiteillä vähintään 3 Mt CO₂ ekv. vuoteen 2035 mennessä.
- Lausunnoissa ei noussut esille näkökulmia, joiden perusteella muuttuneen metsänielujen tilannekuvan seurauksena tuota vähintään 3 Mt CO₂ ekv. lisäistä tavoitetta ei saavutettaisi.

Resurssit

- Lausunnonantajat pitivät hyvänä, että toimenpiteitä rahoitetaan yhteisen maatalouspolitiikan CAP-tukien ja metsätalouden kannustejärjestelmän avulla.
- Useat lausunnonantajat nostivat esille tarpeen rahoittaa esitettyjä toimia. Eri lausunnonantajat nostivat esille erilaisia tarpeita rahoitukselle. Nämä ehdotukset olivat hyvin samansuuntaisia kuin suunnitelmassa jo tunnistetut rahoitustarpeet.

Ilmastopolitiikan kokonaisuus, kansallisten ja EU-velvoitteiden saavuttaminen

- Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman valmistelun loppuvaiheessa (toukokuu 2022) Tilastokeskus julkisti kasvihuonekaasujen pikaennakkotiedon. Sen mukaan metsien nettonielu oli vähentynyt ja maankäyttösektori kokonaisuudessaan kääntyi päästölähteeksi. Tämä herätti aiheelliset kysymykset siitä (i) kuinka ajantasainen suunnitelma on, (ii) mistä muuttunut tieto ja tilannekuva johtuvat, sekä (iii)

saavuttaako Suomi EU- ja kansalliset velvoitteensa. Heinäkuussa 2022 hallitus hyväksyi Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman ja päätti täydentävistä toimista ja selvityksistä. Esimerkiksi Luonnonvarakeskus on julkistanut joulukuussa selvityksen syistä, mistä maankäyttösektorin nielun vähentyminen johtuu, ja arvion Suomen EU LULUCF -asetuksen velvoitteen saavuttamisesta kaudella 2021–2025. Ilmasto- ja energiapoliittinen ministeriötyöryhmä on jatkanut tilanteen arviointia valmistuneiden selvitysten pohjalta ja täydentänyt tarvittavia toimia. Myös ministeriö on valmistellut eräitä jatkotoita.

- Eräät lausunnonantajat nostivat esille huolensa siitä, ettei Suomen EU-velvoitteita saavutettaisi. Kuten lausunnon alkupuolella todetaan, EU:ssa käytiin loppuvuoteen 2022 asti neuvotteluita EU:n LULUCF-asetuksesta, ja siksi suunnitelman valmistelun yhteydessä ei ollut mahdollista tehdä etukäteen tällaista arviota kaudesta 2021–2025. Kauden 2026–2030 EU LULUCF -velvoitteen saavuttamisen osalta tarvitaan vielä lisätyötä.
- Eräät lausunnonantajat esittivät huolensa siitä, ettei Suomen hiilineutraaliustavoitetta 2035 saavutettaisi joulukuussa 2022 Tilastokeskuksen julkaiseman kasvihuonekaasuinventaariotiedon ja Luonnonvarakeskuksen selvityksen perusteella. Keskeiset tekijät muutokseen ovat käyttöön otettu uusi maaperän päästölaskentatapa, metsien kasvun vähentyminen sekä metsäsektorin suotuisten suhdanteiden aikaansaamat korkeat metsien hakkuutasot. Yksittäisen vuoden eli vuoden 2021 tiedon perusteella ei voida vielä suoraan arvioida, mikä olisi maankäyttösektorin nettonielun taso vuoden 2035 aikana. Ministeriö on valmistellut jatkoselvityksiä (mm. skenaariotarkastelu), joiden avulla tulevaisuuden tilannekuvaa voidaan tarkentaa.
- Eräät lausunnonantajat ovat viitanneet ilmastolain mukaiseen hiilineutraaliustavoitteeseen ja siihen, ettei maankäyttösektori tuottaisi riittävästi ylijäämää taakanjakosektorin ja päästökaupparektorin päästöjen kattamiseen vuonna 2035. Vaikuttaa siltä, että ilmastolain tuntemus on kenties voinut jäädä joiltain lausunnonantajilta hiukan puutteelliseksi. Ilmastolaissa ei ole asetettu maankäyttösektorin nettonielulle eli poistumille määrällistä tavoitetta. Asia käsiteltiin lain valmistelun yhteydessä, ja esimerkiksi yksityiskohtaisissa perusteluissa tuotiin selkeästi esille tätä linjausta ohjaavia näkökulmia (kts. HE 27/2022 säännöskohtaiset perustelut 2 §). Sen sijaan taakanjakosektorille ja päästökaupparektorille asetettiin määrälliset päästövähennyksen vähimmäistavoitteet, eli vähintään 60 % vuonna 2030 ja vähintään 80 % vuonna 2040 vuoteen 1990 verrattuna. Ilmastolain mukaan hiilineutraaliustavoite ja muut päästövähennystavoitteet arvioidaan vuonna 2025. Lisäksi ilmastolain mukaisen maankäyttösektorin suunnitelma tulee antaa vähintään joka toinen vaalikausi. Niinä vaalikausina, kun maankäyttösektorin suunnitelmaa ei laadita, on kuitenkin arvioitava voimassa olevan suunnitelman ajantasaisuutta ja uusien toimien tarvetta. Tämän valmistelutyö on jo käynnissä ministeriössä.

Johtopäätöksiä

- Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin myönteisenä sitä kiinnostusta, minkä historiallinen ensimmäinen maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma MISU on aikaansaanut suomalaisessa yhteiskunnassa ja julkisuudessa. Aktiivinen ja avoin palaute osoittaa, että Suomessa maankäyttösektori ja erityisesti metsät puhuttelevat kansalaisia laajasti. Uusi tutkimustieto, käytännön konkreettinen tekeminen yhdessä ja osaamisen vahvistaminen tulevat suuntaamaan toimintaamme entistä ilmastoviisaampaan ja kestävämpään suuntaan.
- Talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan lausunnoissa on ansiokkaasti tuotu esille useita tärkeitä ja laaja-alaisia näkökohtia, kuten esimerkiksi Venäjän hyökkäyssodan ja energiakriisin sekä muuttuneiden metsiä koskevien tietojen aikaansaama tilannekuvan muutos sekä useat epävarmuudet, jotka liittyvät toimeenpanoon. Tämänkaltaiset havainnot ja suositukset koskettavat koko ilmastopoliitiikan kokonaisuutta ja yhteiskuntaa laajasti. Ympäristövaliokunta tuo esille useita yksityiskohtaisia ehdotuksia suunnitelmaan jo sisällytettyjen toimenpiteiden ja sitä täydentävien toimenpiteiden osalta. Näitä on mahdollista ottaa huomioon virkavalmistelussa ja toimeenpanossa.

- Maankäyttösektorilla ja nieluilla on merkittävä rooli ilmastopolitiikan kokonaisuudessa. Pääpainon tulee olla fossiilisten päästöjen vähentämisessä. Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on tarpeellinen askel oikeaan suuntaan, mutta vain jos sen sisältämät toimet pannaan käytäntöön laajasti. Maa- ja metsätalousministeriön johdolla on käynnistetty ja tullaan edelleen pohjustamaan täydentäviä toimia, joilla voidaan edistää Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamista.